

PROJEKTO „ŽALIOJI SALA“ REALIZAVIMO PRAKTINIAI ASPEKTAI

Rima Atraškevičienė, Valentina Aužbikavičė, Jurgita Balčiūnaitė-Čėsniene

Šiaulių lopšelis-darželis „Žiogelis“, Lietuva

El. paštas: *rimoska@gmail.com*

Įvadas

Vaikai į pasaulį ateina viską tyrinėdami, klausinėdami ir bandydami, be jokio mokslinio, kritinio požiūrio, o spontaniškai ir juslių pagalba. Be galo įvairus ir įdomus pasaulis prabudina vaiko gyvą susidomėjimą, žingeidumą, suteikia stimulą žaidimui, darbinei, meninei ir kitai veiklai. Bet ne viską vaikas, savarankiškai bendraudamas su gamta, supranta teisingai, ne visada formuojasi teigiami vaiko santykiai su augalais, gyvūnais bei negyvąja gamta. Todėl, dirbant su mažaisiais, didelis dėmesys skiriamas vaikų galimybei pajauti artimesnį santykį su gamta, aktyviai joje veikti, plėsti gamtos pažinimo patirtį. Ikimokykliniame amžiuje vaiko ir gamtos teigiamam santykiui susiformuoti yra palankios sąlygos: vaikai smalsūs, imlūs, jautrūs. Tik kryptinga vaiko ir gamtos sąveika, nuolatinis sąlytis ją stebint, tyrinėjant, globojant, gali išugdyti doros pagrindus, įpratinti matyti neteisingo žmogaus veiklos pasekmes gamtos atžvilgiu. Siekdami ugdyti vaikui meilę gamtai, atsakomybės jausmą, formuoti vertybines nuostatas, Šiaulių lopšelio-darželio „Žiogelis“ pedagogai daug metų skiria vaikų ekologiniam ugdymui bei jo tobulinimui. Vaikai pratinami aktyviai veikti: pastebėti pokyčius artimiausioje aplinkoje, mokytis analizuoti prieinamas ekosistemas, bandyti ieškoti kelių ir sprendimo būdų.

„Žalioji sala“ ikimokyklinėje įstaigoje

Viešojoje erdvėje kyla vis daugiau diskusijų apie tai, ką mūsų vaikai žino apie gamtą, augalus, kaip jie užauga, kaip juos prižiūrėti. Be to, pastaruoju metu pastebima, kad vaikai atitolę nuo darbinės veiklos natūralioje aplinkoje, neturi praktinės patirties: stebėti, auginti daržoves, prieskonius, gėles, arbatžoles ir pan.

Todėl lopšelio-darželio „Žiogelis“ pedagogai kartu su iniciatyvine tėvelių grupe, siekdami realizuoti ugdytinių pažintinius interesus bei taikyti patirtinius inovatyvius ugdymo metodus, nutarė įrengti įstaigos teritorijoje daržą, kuriame vaikai galėtų praktiškai veikti patys, t. y. sodinti, stebėti, laistyti, pažinti, tyrinėti, dirbti komandoje, bendraujant su kitais ugdytiniais bei tėvais. Prieš vykdant projektą sudarėme veiklos planą.

1 lentelė. Projekto uždaviniai ir veiklos

Eil. nr.	Projekto uždaviniai	Veiklos
1.	Sukurti iniciatyvinę tėvų darbinę komandą.	1.1. Idėjų generavimas apie daržo įkūrimą.
		1.2. Daržo plano sudarymas.
2.	Įrengti įstaigos teritorijoje daržą vaikų tyriminei ir patirtinei veiklai.	2.1. Daržo aptvėrimas tvora.
		2.2. Žemių atvežimas.
		2.3. Daržo lysvių įrengimas.
		2.4. Tėvų įtraukimas į daržo įrengimo darbus.
3.	Auginti ir prižiūrėti augalus.	3.1. Sėklų sėjimas ir daigų auginimas grupėse.
		3.2. Sėklų sėjimas ir daigų sodinimas į daržą.
		3.3. Augalų priežiūra ir derliaus nuėmimas ir panaudojimas.
4.	Pasidžiaugti užaugintu derliumi.	4.1. Derliaus nuėmimas.
		4.2. Maisto gaminimas ir ragavimas.

Dirbant darže ugdomas vaikų ekologinis sąmoningumas, motyvuojanti pažintinė ir patirtinė veikla, rūpinimasis daržu bei jame augančiais augalais. Ugdytiniai turi progą pajusti tikrą darbo skonį ir jo vertę, įsitikinti, kad kiekvienas sąžiningas darbas sunkus. Kartu formuojasi vaiko charakterio bruožai: jautrumas, kruopštumas, atidumas bei paklusnumas; lavinamas protas, ugdomi intelektualiniai gebėjimai. Vaikai turi galimybę pajusti artimesnį santykį su gamta, aktyviai veikti, plėsti gamtos pažinimo patirtį (1, 2 pav.).

1 pav. Ankstyvą pavasarį stebi augalus

2 pav. Daržas žiemą

„Žaliosios salos“ bendrosios idėjos: supažindinti vaikus su įvairių darbų darže specifika, žmonių veiklos svarba, norint ką nors užauginti, augalų augimo sąlygomis; stebėti daržą skirtingais metų laikais; stiprinti konstruktyvią vaikų-tėvų-pedagogų veiklą, stiprinti tarpusavio ryšius; skatinti teigiamas emocijas, įgyti įvairių patirtį; ugdyti vaikų ekologinį sąmoningumą.

„Žaliosios salos“ tikslas: Vaikų pažintinės ir patirtinės veiklos skatinimas natūralioje darželio aplinkoje, siekiant ugdyti ekologinės kultūros pradmenis, formuojant teisingą požiūrį į save, aplinką, gamtą, kad dabar ir ateityje rūpintųsi gamtos apsauga bei formuotųsi vertybinės nuostatos.

Siekdami sudominti vaikus gyvuojančiu augalų pasauliu, įstaigoje pradėjome įgyvendinti sodininkavimo darže idėją. Vaikams tai yra puiki pažintis su gyvąja gamta, su veikla, kuri atveria platų gamtos pažinimo kelią, nes joje svarbiausia yra vaikiškas smalsumas bei noras pažinti. Dirbdami darže vaikai išmoka atidžiai, atsakingai ir su meile rūpintis gyvąja gamta, atlikti žaliuosius eksperimentus bei domėtis augalų pasauliu, planuoti, taupiai naudoti žemės resursus, efektyviai išnaudoti turimą plotą, kurti aplinką. Tai – nepaprastai kūrybinga patirtis. Vaikai, įsitraukę į bendras daržininkystės veiklas, yra labiau atsipalaidavę, ramesni. Daržas suteikia galimybę aktyviai veikiant pažinti visas augalų augimo stadijas, ugdo jų socialinę patirtį: moko pareiškimo, atsakomybės, jaustis laisvai, klysti, pratina saugoti augmeniją ir vertinti jos teikiamą naudą sveikatai. Vaikai, augindami daržoves, vaistažoles visą dėmesį telkia ne į užauginto derliaus gausą, o į patį atradimo džiaugsmą. Visais pojūčiais tyrinėdami auginamus maistinius augalus, vaikai susipažįsta su svorio ir dydžio matais, skonių, spalvų, formų įvairove.

Kadangi augalo auginimas reikalauja pastangų, todėl vaikui svarbu, kad jam būtų suteikta laisvė eksperimentuoti, kitaip tariant – žaisti: išsirinkti, ką nori auginti, (taip jis jau įsipareigojimą prižiūrėti savo augalą), užrašyti savo vardą bei sėjinuko pavadinimą. Smagiausia dalimi tampa sėklų sėjimo procesas: prisilietimas prie žemės, sėklų bėrimas, jų užpylimas drėgna žeme bei stebėti kaip ant šiltų ir saulėtų palangių išdygsta pirmieji daigeliai.

Kovo–balandžio mėnesiais, vaikai kartu su pedagogais daigina sėklytes savo grupėse, išpikuoja per tankiai suaugusius daigelius. Šie daiginimo ir auginimo darbai darniai įsilieja į ugdytinių kasdienybę, suteikdami vaikams gimstančios gamtos gyvybės stebėjimo džiaugsmą (3, 4, 5 pav.).

3, 4 pav. Darbas grupėje

5 pav. Žalioji grupės palangė

Iš žemės išėjus įšalui, balandžio mėnesio pabaigoje—gegužės pirmoje pusėje, kai orą ir žemę vis labiau sušildo saulės spinduliai, ant palangių augintus ir kruopščiai prižiūrėtus augalų daigelius, vaikai savo rankomis persodina į mini žaliajį daržą. Tai mūsų žaliųjų palangių tęstinumas (6, 7 pav.).

6, 7 pav. Daigų persodinimas

Vaikai, nepriklausomai nuo amžiaus, noriai įsitraukia į daržininkystę. Kapstymasis savo darželyje vaikus ramina, stiprina savigarbos jausmą, nes jie patys užaugina puoselėjamą augalą. Sąlytis su gamta vaikui yra itin svarbus, norint kad jis užaugtų sveikas bei atsakingas. Suteikta galimybė vaikui turėti savo darželį yra pradžia, gražinat jį į gamtą, kur viskas gyva ir tikra.

Buvimas gamtoje, kaip kasdienio gyvenimo dalis, itin svarbus dėl vaiko visavertės raidos vystymosi. Vaikai tampa entuziastingiausiais gamtininkais kuomet įtraukiami į praktinę veiklą, stebi kaip iš mažos sėklos užauga augalas. Jie turi galimybę stebėti kaip auga jų pasodinti augalai, kaip žydi, brandina vaisius. Tapdami atsakingi už augalo priežiūrą vaikai savaime įgyja unikalių žinių apie visą augalų gyvavimo ciklą, pradeda suvokti gamtos dėsnius ir ši patirtis jiems teikia be galo

didelį malonumą. Dirbdamas vaikas tobulėja tiek fiziškai, tiek psichiškai, jei darbas atitinka jo fizines bei psichines galias. Tuo pačiu keisdamas gamtą sudaro sau palankesnes gyvenimo sąlygas, pajungia savo naudai gamtos jėgas, tačiau jis turi nepažeisti gamtos dėsningumą ir laikytis ekologijos reikalavimų.

Rugsėjo mėnesį, vaikai savo rankomis prisilietę ir pamatę visą augalų augimo ciklą gali ne tik pasidžiaugti savo veiklos rezultatu, bet ir sužinoti derliaus panaudojimo galimybes: štai kuo virto mažos sėklos, kurias pavasarį nedrąsiai bėrė į dirvą mažos jų rankutės (8, 9 pav.).

8 pav. Daržo gėrybės

9 pav. Daržovių sriuba

Džiaugsmingas daržo gėrybių nuėmimas užbaigiamas sveikų, paprastų patiekalų gaminimu ir ragavimu, įgytos ankstyvos daržininkavimo patirties ir reikšmės aptarimu. Iš užaugintų daržovių vaikai kepė blynus, virė sriubą, gėrė vaistažolių arbatas. Daugeliui tai buvo puiki patirtis ir pramoga, įrodanti, kad patiems auginti – nauda ir džiaugsmas! Natūrali gamtos aplinka, suaugusiųjų dėmesys ir paskatinimas, nauji draugai ir įspūdžiai leido vaikams pajusti naujus harmoningus ryšius su gamta. Norisi tikėti, kad gamtosauginės vaikų nuostatos, įgytos vaikystėje, skatins dorovingus jų poelgius visą gyvenimą.

Apibendrinimas

Remiantis ilgamete įstaigos patirtimi organizuojant ir vykdant veiklas netradicinėje erdvėje „Žaliojoje saloje“, pastebėjome ir galėtume teigti, jog vaikų pažintinės ir patirtinės veiklos skatinimas natūralioje darželio aplinkoje, siekiant ugdyti ekologinės kultūros pradmenis bei vertybines nuostatas, formuoja teisingą požiūrį į save, aplinką, gamtą, kad dabar ir ateityje, vaikai rūpintųsi gamta.

Sėkmingą ekologinio – aplinkosauginio ugdymo ir sveikatos stiprinimo organizavimą bei plėtrą apsprendžia šioms ugdymo sritims esančios palankios sąlygos bei priemonės, kurios tiesiogiai įjungia ir skatina vaiko veiklą gamtoje, artimiausioje aplinkoje (stebėti, tyrinėti, eksperimentuoti, tvarkyti, puoselėti, kurti, ilsėtis, judėti, saugoti gamtą); inicijuoja aplinkosaugos mokėjimus bei įgūdžius; ugdo darbinius įgūdžius; formuojami kultūriniai – higieniniai įgūdžiai; ugdomi socialiniai įgūdžiai.

Pedagogams, atsižvelgiant į ugdytinių amžių, poreikius ir patirtį, bei kūrybingai ir kryptingai padedant, ugdomi vaikų darbinės galios, gebėjimai. Išryškėjo bendruomeniškumo jausmas, kai vaikai prižiūri ne tik savo augalą, bet ir palaisto draugų augančias gėrybes, o geri darbiniai-sveiki-skanūs saitai gerina ir stiprina sveikatą.

Vaikų aplinkosauginių nuostatų formavimui(si) įtakos turi įvairių veiklų vykdymas, teigiamas suaugusiųjų pavyzdys ir edukacinė aplinka, atitinkanti vaiko raidos ypatumus, jungianti fizinį ir emocinį aspektus.

Summary

„PROJECT'S “GREEN ISLAND“ PRACTICAL ASPECTS OF REALIZATION

Rima Atraškevičienė, Valentina Aužbikavičė, Jurgita Balčiūnaitė-Čėsnienė
Šiauliai Nursery-Kindergarten „Žiogelis“, Lithuania

For several years pedagogues of Šiauliai nursery-kindergarten “Žiogelis” are paying attention to the children’s ecological education and its’ improvement in order to develop child’s love to nature, sense of responsibility and form valuable regulations. The children are trained to an active activity, i.e. notice the changes in the nearby environment, learn to analyse the accessible eco-systems, and try to search for the ways and methods of solution.

The general ideas of the “Green Island” are: children’s introduction with the specifics of various activities in the garden, conditions of growing of the plants and monitoring it’ changes during various seasons; the importance of people’s activity in order to grow something, general constructive children-parent-pedagogue activity, strengthening of interrelations, positive emotions, gathering of various experience and education of ecological consciousness of the children.

The purpose of the “Green Island” is to promote cognitive and experiential activity to the children in a natural environment of the kindergarten in order to develop their basics of ecological culture while forming positive attitude towards himself/herself, environment, and nature so that the children would care about the environmental protection now and in the future, as well as form their valuable regulations.

Being in a nature as a part of a daily life is very important to a complete development of a child. Children become enthusiastic naturalists when they are drawn into the practical activity, when they monitor the growth of a plant from the smallest seed. They have a possibility to observe the growth, blossom and ripen of their plants. When the children become responsible for their own plants they gain unique knowledge about the cycle of the plants, they start to understand the law of nature and this experience gives them a lot of pleasure.

Based on a long-term experience of the institution while organising and performing cognitive and practical children’s activity in a non-traditional space, i.e. the “Green Island” we have noticed several things and we can state that children’s encouragement of cognitive and practical activities in a natural environment of a kindergarten while trying to educate basics of ecological culture forms positive attitude towards himself/herself, environment and nature now and in the future.

Successful organisation and development of ecological – environmental education and health strengthening is determined by favourable means and conditions to this education that directly turn on and encourage child's activity in the nature, nearby environment (monitor, observe, experiment, clean, cherish, create, rest, move, take care of nature); initiates knowledge and skills of environment protection; develops working skills; forms cultural – hygienic skills; forms social skills.

Children's working powers and skills are formed when pedagogues pay attention to the children's age, needs and experience, when they help in a creative and purposeful manner.

The feeling of sociality was revealed when the children started looking after not only their own plants, but also when they watered their friends' plants. Health is improved and strengthened by good working-healthy-tasty links.

Keywords: education, garden, practical activities outdoors, non-traditional spaces.